

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

МОВЧАН ЛЮДМИЛА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 378.22 (292.91/.93)

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА БАКАЛАВРІВ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УНІВЕРСИТЕТАХ
АВСТРАЛІЇ**

13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, м. Вінниця.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор **Шестопалюк Олександр Васильович**, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, ректор.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор **Бідюк Наталя Михайлівна**, Хмельницький національний університет, кафедра практики іноземної мови та методики викладання, завідувач;

доктор педагогічних наук, доцент **Журавська Ніна Станіславівна**, Національний університет біоресурсів і природокористування України, кафедра методики навчання та управління навчальними закладами, доцент.

Захист відбудеться 15 березня 2012 р. о 15⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, 2-й корпус, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32.

Автореферат розіслано «15» лютого 2012 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

А.М.Коломієць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність і доцільність дослідження. Нові історичні умови, які склалися на початку ХХІ ст. (послідовний рух сучасної цивілізації до одержання всесвітньої інформації, її динамізм, посилення ролі особистості в суспільстві, гуманізація та демократизація суспільства, інтелектуальна праця, швидка зміна техніки й технологій), вимагають нових підходів до освіти, зокрема до підготовки бакалаврів сільського господарства.

Соціально-економічні зміни останніх років, прагнення України ввійти до міжнародного освітнього простору потребують суттєвої модифікації змісту освіти, зокрема, аграрної. У зв'язку з цим реалізація Державної національної програми «Освіта (Україна ХХІ століття)» (1992 р.), «Національної доктрини розвитку освіти у ХХІ столітті» (2001 р.), Державної «Концепції реформування і розвитку аграрної освіти та науки» (2011 р.) та Указу Міністерства аграрної політики і продовольства України «Про розвиток системи аграрної освіти та удосконалення підготовки кадрів для агропромислового комплексу» (2007 р.) передбачає максимальне використання як вітчизняного, так і зарубіжного педагогічного досвіду. Значний інтерес викликає система підготовки фахівців сільського господарства у вищих навчальних закладах Австралії – країни, яка є одним із загальноновизнаних лідерів світової спільноти.

Система вищої освіти Австралії вважається однією з найкращих у світі: величезний економічний і науковий потенціал цієї країни є наслідком демократичної системи надання освіти громадянам, значних витрат на підготовку й перепідготовку кадрів, використання найсучасніших педагогічних та інформаційних технологій, технічних засобів навчання. Підготовка фахівців аграрного профілю у системі вищої освіти Австралії спрямована на розвиток умінь студентів ставити мету, самостійно вчитися, думати, вирішувати проблеми, приймати рішення й досягати бажаних результатів. Саме такими вміннями повинен володіти сучасний фахівець сільського господарства, який є справжнім професіоналом.

Досвід Австралії є корисним для аграрної освіти України, адже система професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії відповідає сучасним міжнародним освітнім стандартам, вищі навчальні заклади сліdkують за потребами ринку праці, акумулюючи передовий світовий досвід у сфері освіти, адаптуючи його до потреб свого суспільства. Особливий інтерес становить австралійський підхід до забезпечення якості вищої освіти в умовах розширення спектру можливостей споживачів освітніх послуг. Упровадження різних організаційних форм і методів заслуговують на увагу з огляду на необхідність вдосконалення підготовки вітчизняних фахівців сільського господарства.

Зважаючи на вимоги суспільства, які викликані процесами інтеграції, глобалізації та технологічними інноваціями у теорії і практиці вітчизняної освіти виникли донині не розв'язані суперечності між:

– необхідністю аналізу досвіду вищої аграрної освіти зарубіжних країн як важливої умови інтеграції України у світовий освітній простір і

відсутністю дослідження професійної підготовки фахівців аграрного профілю в системі вищої освіти Австралії;

– вимогами міжнародного ринку праці і сучасного суспільства до підготовки висококваліфікованих фахівців сільського господарства та спроможністю вищих аграрних закладів;

– формами, методами, засобами підготовки фахівців і потребами вищих аграрних закладів у застосуванні інноваційних технологій.

До українських науковців, які досліджували професійну підготовку фахівців в різних країнах світу, належать Н. Абашкіна (Німеччина), А. Василюк (Польща), Н. Видишко (Канада), В. Грачова (Західна Європа), Т. Десятов (Східна Європа), Л. Ляшенко (Фінляндія), Н. Микитенко (Канада), Є. Нероба (Польща), Л. Пуховська (Західна Європа), Н. Собчак (США) та ін.

Теорія і методика професійної освіти і вищої освіти відображені у працях з порівняльної педагогіки І. Баліцької, Н. Бідюк, В. Борисова, Б. Вульфсона, Н. Гайдук, О. Джуринського, Н. Журавська, К. Корсака, І. Майорової, О. Матвієнко, Р. Пахоцінського, А. Сбруєвої, Н. Яковець та ін. Професійне становлення фахівців аграрного профілю у вищій школі зарубіжжя вивчали О. Воцевська (США), С. Старовойт (Велика Британія) та ін.

Проблеми професійного навчання студентів, зокрема професійної підготовки у вищих навчальних закладах, висвітлені у працях А. Алексюка, С. Гончаренка, Р. Гуревича, П. Сікорського, О. Шестопалюка, та ін. Питання інтеграції та модернізації вищої освіти порушено в роботах А. Алексєєвої, С. Баженової, Х. Бруннера, І. Зязюна, О. Каменської, В. Кременя, А. Кузьмінського, К. Левківського, Н. Ничкало, С. Сисоєвої та ін.

Професійну підготовку майбутніх фахівців сільського господарства вітчизняні науковці досліджували в різних аспектах: Л. Барановська (теоретико-методичні основи навчання професійного спілкування студентів вищого аграрного навчального закладу); І. Бендера (організація самостійної роботи майбутніх фахівців з механізації сільського господарства); Л. Білан, С. Білан (аграрна освіта в Україні: історичний аспект); С. Заскалета (організація самостійної пізнавальної діяльності студентів); П. Лузан (формування навчально-пізнавальної активності студентів у вищих аграрних навчальних закладах); В. Манько (ступеневе навчання майбутніх інженерів-механіків сільськогосподарського виробництва); Г. Педченко (адаптація аграрних ВНЗ до підготовки фахівців сільського господарства у ринкових умовах) та ін.

Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців сільського господарства знайшла своє відображення в наукових працях В. Богатирьової, І. Буцика, А. Дьоміна, Л. Жалдака, Т. Кисельової, Л. Колодійчук, В. Кручек, С. Літвінчук, Н. Нерух, Ю. Ніколаєнко, П. Пахотіна, В. Свистун та ін.

Австралійську освіту досліджували російські вчені А. Волкова (реформування шкільної освіти в Австралії) та О. Переверзев (робота з обдарованими учнями у державній системі освіти Австралії), українські науковці С. Корєшкова (тенденції реформування вищої освіти в Австралії), продовжують досліджувати Т. Биць (особливості професійної підготовки

фахівців сфери туризму в коледжах Австралії), Л. Голуб (полікультурність освіти вчителів в університетах Австралії) та ін..

Значним джерелом щодо вивчення австралійської освітньої системи є праці зарубіжних науковців: Б. Біррел, С. Джеоф, П. Кармел та ін. (становлення і розвиток вищої освіти); Д. Гузі, Л. Мендельсон, С. Мюррей-Сміт, І. Річардсон та ін. (розвиток професійної освіти в Австралії); М. Венде, Д. Девіс, С. Маргінсон, А. Олсен, П. Скот, Дж. Халлак та ін. (інтернаціоналізація освіти); К. Кеннеді, Х. Кінг, І. Мерфі, А. Редлоф та ін. (організація навчального процесу у вищих навчальних закладах); Дж. Джеймс, С. Кілпатрік, Хельда да Коста та ін. (сільськогосподарський сектор у вищій освіті).

Водночас можна констатувати, що проблема професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії досі не була предметом спеціального дослідження. Аналіз міжнародного досвіду підготовки бакалаврів сільського господарства, зокрема в університетах Австралії, дає підстави вважати, що опрацьований теоретичний і практичний матеріал з урахуванням власних моделей, теорій і методів підготовки бакалаврів сільського господарства, за умови врахування культурних традицій, стану й ресурсів сучасного українського суспільства, продуктивно може бути використаний в Україні.

Перехід до ступеневої підготовки фахівців сільського господарства в Україні, а також орієнтація на неперервну освіту актуалізують необхідність порівняльного дослідження досвіду інших країн, зокрема освітньої політики Австралії. Намагання з'ясувати особливості професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії для екстраполяції австралійського досвіду на процес професійного навчання бакалаврів у вищих аграрних навчальних закладах України зумовило вибір теми дисертаційного дослідження «Професійна підготовка бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії».

Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане згідно з планом науково-дослідної роботи Уманського національного університету садівництва при розробці теми: «Розвиток і удосконалення освіти та підвищення якості навчання в аграрному вищому навчальному закладі» (РК 0101U004499). Тема дослідження затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол №5 від 28 грудня 2005 р.) та узгоджена в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 3 від 28 квітня 2009 р.).

Мета дослідження – на основі порівняльно-педагогічного аналізу виявити особливості професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії та окреслити можливості творчої реалізації прогресивних ідей австралійського досвіду у вищих навчальних закладах України.

Реалізація цієї мети зумовила доцільність використання таких **завдань**:

1. Вивчити стан дослідження проблеми професійної підготовки бакалаврів сільського господарства у педагогічній теорії.

2. Схарактеризувати етапи становлення і розвитку вищої освіти Австралії.

3. Розкрити організаційно-педагогічні засади професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії.

4. Здійснити порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки бакалаврів сільського господарства у вищих навчальних закладах Австралії та України.

5. Обґрунтувати можливості творчого використання прогресивних ідей австралійського досвіду підготовки бакалаврів аграрного профілю в Україні.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка фахівців аграрного профілю в системі вищої освіти Австралії.

Предмет дослідження – структура, зміст, форми, методи і технології професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії.

Для досягнення визначеної мети та розв'язання поставлених завдань було використано комплекс взаємопов'язаних теоретичних та емпіричних **методів наукового дослідження**: *теоретичні* – метод порівняльно-історичного аналізу, який дав змогу виявити тенденції розвитку освіти аграрного профілю Австралії, визначити подібні та відмінні риси змісту професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах Австралії та України; інтерпретаторсько-аналітичний метод, на основі якого здійснювалося вивчення українських і закордонних джерел із застосуванням синтезу, аналізу, систематизації та узагальнення; метод теоретичного узагальнення, що сприяло формулюванню узагальнених висновків та обґрунтуванню практичних рекомендацій; *емпіричні* – спостереження за навчальними заняттями в університетах Австралії, вивчення досвіду роботи професорсько-викладацького складу в університетах Австралії; спостереження, бесіди, експеримент, інтерв'ю, за допомогою яких з'ясовувались особливості та ефективність застосування різних форм і методів організації професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в Австралії.

Джерельна база дослідження:

– нормативні документи Австралії: «Закон Співдружності про надання освітніх послуг іноземним студентам» (2000), «Національний протокол про затвердження законопроекту про вищу освіту» (2000), «Національний звіт про розвиток освіти в Австралії» (2001), «Закон уряду про підтримку вищої освіти» (2003), «Досягнення майбутніх концепція для австралійських університетів» (2004), «Оцінка знань та інноваційних реформ» (2003), «Вивчення стану сільськогосподарського професійного навчання та проведення науково-дослідних робіт» (2005);

– наукові періодичні видання: «Педагогіка» (1996), «Аграрна наука і освіта» (2005), «Вопросы образования» (1993), «Педагогіка і психологія професійної освіти» (2002), «Вища школа України» (2005), «Дзеркало тижня» (2006, 2007), «Шлях освіти» (2003), «Образование Украины» (2007), «Высшее образование сегодня» (2003), «Вища школа» (2008), «Education working paper» (2007), «Higher education» (1992, 1993, 1994, 1995, 2001, 2003), «Higher educational management» (1999), «International journal of lifelong education»

(2007), «Journal of students in international education» (2007), «ACIAR Proceedings» (2003), «Outlook on science policy» (2001), «Australian» (1992), «University of Sydney news» (2001, 2002);

– навчальні плани і програми підготовки бакалаврів сільського господарства різних вищих навчальних закладів Австралії та України;

– науково-методична література, реферативні матеріали, документи і матеріали міжнародних організацій з питань вищої освіти, матеріали науково-практичних конференцій, симпозіумів, Конвенції Ради Європи, ЮНЕСКО;

– документи з історії розвитку австралійських університетів, офіційні документи, енциклопедична література, дослідження та статистичні дані про сучасний стан розвитку аграрної освіти, про структуру навчальних закладів;

– інформаційні матеріали: довідники, проспекти університетів, інформація з мережі Інтернет;

– використовувалися навчально-методична документація та нормативні документи Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерства аграрної політики та продовольства України з питань діяльності вітчизняних закладів освіти та реформування аграрної освіти в нових соціально-економічних умовах.

Дослідження здійснювалося упродовж 2004 – 2011рр. й охоплювало три етапи. *На першому етапі* (2004 – 2006 рр.) вивчався стан дослідженості проблеми українськими та зарубіжними авторами; були проаналізовані документи та наукові праці з проблеми розвитку ступеневої вищої освіти; систематизувався матеріал українською та англійською мовами; визначався науковий апарат дослідження; встановлювалися контакти з науково-педагогічним складом університетів Австралії. *На другому етапі* (2007 – 2009 рр.) досліджено організаційно-теоретичні основи професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії; вивчено й узагальнено досвід професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії. *На третьому етапі* (2009 – 2011 рр.) узагальнено й систематизовано результати дослідження, сформульовано практичні й порівняльно-аналітичні висновки дослідження; сформульовано висновки і пропозиції, розроблено методичні рекомендації щодо можливості реалізації австралійського досвіду підготовки бакалаврів сільського господарства у вищих навчальних закладах України; оформлено дисертаційне дослідження як кандидатська дисертація.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* в українській педагогічній науці здійснено комплексне дослідження підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії, зокрема: *схарактеризовано* сім етапів розвитку вищої освіти Австралії; *розкрито* організаційно-педагогічні засади професійної підготовки бакалаврів сільського господарства: структуру (рівні, терміни навчання, умови вступу), зміст (диференціація змісту на основі навчальних, професійних та пізнавальних можливостей, потреб фахівців та вимог ринку праці; чотири цикли дисциплін: соціально-економічної; природничо-наукової; професійної та практичної підготовки; варіативна частина), форми (офшорне

навчання, змішане навчання, за додатковою програмою, тьюторські заняття), методи (мозкова атака, кейс-методи, інсценізація, симуляція, презентація та ін.), технології навчання (інтерактивні, інформаційні, форуми, тренінгові, модульного, інтегрованого, дистанційного навчання); форми виробничої практики (стажування на виробництві, польова практика, робота в оранжереях, екскурсії тощо); організація науково-дослідної роботи; *досліджено* освітньо-кваліфікаційні напрями підготовки фахівців (сільськогосподарські науки, агробізнес, виноградарство та екологія, енологія, садівництво, морські дослідження, управління природними ресурсами тощо); *з'ясовано* вимоги ринку праці Австралії до професійної підготовки фахівців сільського господарства; *здійснено* порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах Австралії та України; *обґрунтовано* можливості творчого використання прогресивних ідей австралійського досвіду підготовки бакалаврів аграрного профілю в Україні; *уточнено* професійні функції бакалаврів аграрного профілю; *подальшого розвитку* набули положення щодо сучасних тенденцій розвитку вищої освіти Австралії.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні рекомендацій щодо можливостей адаптації окремих елементів австралійської моделі аграрної освіти у вищих навчальних закладах України. Матеріали дослідження можуть використовуватися викладачами аграрних ВНЗ для створення навчально-методичного забезпечення дисциплін, а також у процесі написання навчальних посібників щодо застосування нових методів навчання для підготовки фахівців аграрних ВНЗ. Положення, висновки та джерельна база пропонуються для розробки й аналізу програм із педагогіки вищої школи, історії педагогіки, порівняльної педагогіки, підготовки спецкурсів з проблеми освіти у вищих навчальних закладах, а також для створення підручників та посібників. Проаналізовані методи і форми організації навчання в Австралії можуть знайти застосування у процесі модернізації вітчизняної системи вищої аграрної освіти відповідно до вимог Болонської конвенції. В розроблених методичних рекомендаціях пропонуються шляхи підвищення ефективності професійної підготовки бакалаврів сільського господарства України з урахуванням зарубіжного досвіду.

Впровадження результатів дослідження.

Результати дослідження впроваджено в практику роботи Уманського національного університету садівництва (довідка № 20.06/421 від 11.05.2011р.), Хмельницького національного університету (акт від 14.04.2011р.), Житомирського державного університету імені Івана Франка (довідка № 191 від 11.04.2011р.), Київського національного університету біоресурсів і природокористування України (акт від 08.06.2011р.), Білоцерківського національного аграрного університету (довідка № 01-12/596 від 30.05.2011р.

Вірогідність результатів дослідження забезпечувалася теоретико-методологічним обґрунтуванням його вихідних позицій; використанням методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження; логіко-системним аналізом широкої джерельної бази; різноманітністю і значною

кількістю використаних джерел, серед них і мовою оригіналу; безпосереднім вивченням досвіду професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії; впровадженням результатів дослідження у практику роботи аграрних вищих навчальних закладів.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення і практичні результати доповідались на таких науково-практичних конференціях: *міжнародних* – «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (м. Вінниця, 2008; м. Вінниця, 2010), «Соціальний розвиток сільських регіонів» (м. Умань, 2009), «Вища школа: національні пріоритети і європейські виміри» (м. Черкаси, 2010); *всеукраїнських* – «Присвяченій 110-річчю з дня народження заслуженого працівника вищої школи, доктора с.-г. наук, професора М. Шкварука (м. Умань, 2008), «Вища школа України: удосконалення якості підготовки фахівців» (м. Черкаси, 2009), «Актуальні проблеми сучасної науки» (м. Київ, 2010).

Публікації. Основний зміст роботи викладено у 17 одноосібних публікаціях, серед яких 5 – у наукових фахових виданнях, затверджених ВАК України, 5 – у збірниках матеріалів конференцій, 6 – у збірниках наукових праць, 1 брошура з методичними рекомендаціями.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації 268 сторінок, з яких основного тексту – 202 сторінок. Ілюстративний матеріал подано у 2 таблицях і 1 рисунку. Список використаних джерел містить 239 найменувань, з них 90 іноземною мовою. Дисертація містить додатки на 40 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, сформульовано об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження, визначено методи дослідження, джерельну базу, обґрунтовано наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи, висвітлено шляхи її апробації та впровадження.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки бакалаврів сільського господарства»** здійснено аналіз наукової літератури з досліджуваної проблеми, виокремлено напрями наукового дослідження, розкрито історико-соціальні передумови та генезу становлення вищої освіти в Австралії, проаналізовано сучасні тенденції розвитку вищої освіти Австралії.

Аналіз наукових праць українських та зарубіжних учених здійснювався за такими напрямками: теорія і методика професійної і вищої освіти у працях з порівняльної педагогіки (Н. Абашкіна, Н. Бідюк, Н. Видишко, Б. Вульфсон, Т. Десятов, О. Джуринський, Н. Журавська, К. Корсак, М. Лещенко, О. Матвієнко, Р. Пахоцінський, Л. Пуховська, А. Сбруєва та ін.); професійне становлення фахівців аграрного профілю у вищій школі зарубіжжя (О. Вощевська, С. Старовойт та ін.); проблеми професійної підготовки у вищих

навчальних закладах (А. Алексюк, Р. Гуревич, В. Ключко, В. Петрук, П. Сікорський, О. Шестопалюк та ін.); інтеграції та модернізації вищої освіти (І. Зязюн, В. Кремень, А. Кузьмінський, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Г. Тарасенко та ін.); підготовка майбутніх фахівців сільського господарства (Л. Барановська, С. Білан, І. Буцик, А. Дьомін, В. Кручек, П. Лузан, В. Манько, Н. Нерух, В. Свистун та ін.); австралійська освіта (А. Волкова, С. Корешкова, О. Переверзев та ін.); розвиток професійної освіти в Австралії (Д. Гузі, Л. Мендельсон, С. Мюррей-Сміт, І. Річардсон, та ін.); інтернаціоналізація освіти (М. Венде, Д. Девіс, С. Маргінсон, А. Олсен та ін.); організація навчального процесу у вищих навчальних закладах (К. Кеннеді, Х. Кінг, І. Мерфі, А. Редлоф та ін.); сільськогосподарський сектор у вищій освіті (Дж. Джеймс, С. Кілпатрік та ін.).

Дослідження показало, що розвиток вищої освіти в Австралії зумовлений взаємодією внутрішніх чинників, національних традицій, факторів історичного та економічного розвитку країни, характерних для світової спільноти: глобалізації, інтернаціоналізації, впровадження інноваційних технологій тощо.

Історико-педагогічний аналіз проблеми дослідження дозволив виділити сім основних етапів в історії розвитку вищої освіти Австралії, характеристика яких міститься в дисертації.

Здійснений теоретичний аналіз дав змогу виявити загальні тенденції розвитку вищої освіти в Австралії, яка нині займає одне з перших місць у галузі інтернаціоналізації та перше місце за темпами розвитку транснаціонального навчання. Стратегія інтернаціоналізації вищої освіти в Австралії нині може бути визнаною однією з найбільш успішних стратегій розвитку, оскільки вона займає п'яте місце в світі за кількістю іноземних студентів. Її система освіти знаходиться в процесі модернізації, зумовленої як необхідністю підвищення ефективності власного управління, так і сучасними потребами подальшої інтернаціоналізації. Теоретичний аналіз дає підстави стверджувати, що Болонський процес мав суттєвий вплив на розвиток вищої освіти в багатьох країнах світу, включаючи Австралію. З'ясовано, що нині освіта знаходиться на 8-му місці серед основних експортних галузей австралійської економіки, завдяки високому науковому потенціалу вищих навчальних закладів та їх спрямованості на інтеграцію в міжнародний освітній простір.

У другому розділі «Організаційно-педагогічні засади професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії» розглянуто вимоги ринку праці до професійної підготовки фахівців сільського господарства, визначено методи та методологію дослідження; проаналізовано зміст підготовки фахівців сільського господарства Австралії; з'ясовано форми та методи її організації; схарактеризовано кваліфікаційні напрями підготовки фахівців аграрного сектора; проаналізовано навчальні плани та програми підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії, розкрито специфіку підготовки та технології практичного навчання у вищих навчальних закладах.

Уряд Австралії, уряд штатів, вищі навчальні заклади та різні сільськогосподарські організації беруть активну участь в обговоренні сучасного стану сільськогосподарської промисловості з метою покращення професійної підготовки кваліфікованих фахівців відповідно до вимог як зовнішнього, так і внутрішнього ринку праці. Промисловість потребує фахівця високої кваліфікації, який володіє навичками раціонального збереження природних ресурсів; ґрунтовними знаннями з менеджменту біозахисту, безпеки продуктів харчування, торгівлі, ринкових відносин, розвитку ринку; навичками стратегічного мислення, планування, управління людськими ресурсами; вмінням залучити додаткові засоби фінансування; готовністю до самоосвіти; ефективно працювати із усією доступною інформацією; уміти конструктивно працювати в колективі.

Сучасна система освіти Австралії складається з початкової освіти (primary education); середньої (secondary education) та третинної освіти (tertiary education) – вищі навчальні заклади (universities), коледжі технічної подальшої освіти (TAFE), коледжі професійної освіти (VTO) та зареєстровані організації з підготовки фахівців (RTOs). Дослідження вищої освіти Австралії показало, що в цій країні немає спеціальних аграрних вищих навчальних закладів, на відміну від України. Усього налічується 39 університетів, більшість з яких мають факультети аграрного спрямування.

Проведене дослідження засвідчило, що оскільки Австралія має федеральну систему управління, то вся відповідальність за вступ до університетів покладається на територіальний уряд та уряд штату. Всі штати, за винятком Тасманії, використовують централізований процес вступу до вищих навчальних закладів, вони керуються Схемою Внеску у Вищу освіту (Higher Education Contribution Scheme). Характерною особливістю системи освіти Австралії є диференційований підхід та гнучкість. Створено безліч альтернативних програм для абітурієнтів, що дають змогу вступити до вищих навчальних закладів більшості населення. Особлива увага відводиться абітурієнтам із сільських місцевостей.

Вища освіта в Австралії включає університетські та позауніверситетські навчальні заклади, що надають ступені або підступені кваліфікацій. Основні ступені вищої освіти – це бакалавр, магістр і доктор. Австралійські вищі навчальні заклади пропонують 2 типи програм вищої освіти: академічна та професійна – програми, що надають ступінь кваліфікації, який дозволяє працювати з даної професії чи галузі. У розділі здійснено аналіз різних видів ступеня бакалавра, які наявні в Австралії, а саме: Basic or Pass Bachelor Degrees (загальний ступінь бакалавра); Bachelor Degree with Honours (ступінь бакалавра з відзнакою); Combined Degrees (змішаний або подвійний ступінь); Post Graduate Bachelor Degrees (післядипломний ступінь бакалавра). Усі програми щодо одержання ступеня бакалавра повинні мати однакові освітні результати відповідно до тривалості та вимог програми, як зазначено в австралійській системі кваліфікацій. Вони передбачають поступовий розвиток знань, аналітичних умінь та професійного розв'язання проблеми до покращеного рівня, який забезпечує основу для подальшої освіти. Університети Австралії

готують фахівців з таких напрямів підготовки: охорона навколишнього середовища та природокористування, садівництво, агробізнес, сільськогосподарські науки, виноградарство, енологія, морські дослідження, управління природними ресурсами тощо.

У розділі здійснено аналіз особливостей професійної підготовки бакалаврів сільського господарства Австралії на прикладі двох університетів – Мельбурнського, заснованого у 1953 р. і Сіднейського, заснованого у 1950 р. – вони є одними із провідних університетів світу. Основою роботи цих закладів є поєднання найкращих академічних і професійних традицій вищої школи. Навчальні заклади орієнтовані в основному на іноземних абітурієнтів. Курс на отримання ступеня бакалавра сільського господарства викладає принципи прикладних наук, економіку й управління, тваринництво, агробізнес, багато міждисциплінарних наук (системний аналіз і менеджмент). Основна ціль курсу – розвинути у студентів здатність до критичної оцінки ситуації та навичок в ухваленні рішень. Підготовка фахівців передбачає науково обґрунтоване навчання, що розвиває академічні, інформаційні та комунікативні навички. Навчання здійснюється за чотирма циклами дисциплін: соціально-економічні, природничо-наукові, професійної та практичної підготовки, варіативна частина. До природничо-наукових дисциплін належать: математика, хімія, біологія. До дисциплін професійної підготовки належать: генетика, харчові технології, тваринництво, рослинництво, екологія навколишнього середовища, патологія рослин, ґрунтознавство. Слід відмітити, що вищі навчальні заклади Австралії у навчальні програми для одержання ступеня бакалавра сільського господарства не включають гуманітарні дисципліни, натомість соціально-економічним та дисциплінам професійної і практичної підготовки приділяють значно більше уваги.

Для одержання освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр сільськогосподарських наук» в Австралії необхідно вчитися чотири роки. Перші два роки студенти проходять основний курс навчання, який формує фундаментальні наукові знання з основ сільськогосподарської науки та управління природними ресурсами. Методи практичної підготовки студентів сприяють засвоєнню професійно орієнтованих курсів, які починають викладати з перших років навчання, що посилює професіоналізацію підготовки бакалаврів сільського господарства.

На третьому році навчання додаються предмети на вибір, які є найбільш корисними для здобуття спеціальності. На четвертому році навчання обов'язковим є написання науково-дослідної (дипломної) роботи, на яку виділяються окремі кредити. В Австралії термін «оцінка» – це кількісне оцінювання. Наприклад, вступний курс може оцінюватися в 10 кредитів, у той час як курс підвищеної складності – 20 кредитів. Австралійські університети використовують дві системи оцінювання: альфа-система (A, B, C і т.д.); оцінка за рівнями: High Distinction (HD), Distinction (D), Credit (C), Pass (P), Conceded Pass (CP), Fail (F).

Серед австралійських професій, що вимагають здобуття ступеня бакалавра сільськогосподарських наук, варто назвати такі: фахівець з

навколишнього середовища; фахівець з управління земельними та водними ресурсами; фахівець зі збереження вимираючих видів тварин і рослин; фахівець у галузі агрономії, садівництва, рослинництва, захисту рослин, відгодівлі тварин, молекулярної генетики, з репродуктивної технології, біотехнології, мікробіології, харчування; статистики; журналіст та фахівець із засобів масової інформації; фахівець з програм біоґрунту, охорона диких тварин; управління маркетингом та агробізнесом.

Широко запроваджується дистанційне навчання з використанням онлайн технологій. Для студентів пропонуються гнучкі форми навчання, а саме екстернат, за додатковою програмою, змішане навчання, таким чином заохочуючи студентів отримати вищу освіту. Офшорне співробітництво університетів свідчить про їхній великий досвід із встановлення зв'язків і партнерських взаємин із різними міжнародними організаціями в державному і приватному секторах. Багато австралійських освітніх програм проходять віртуально за кордоном, що дає можливість студентам-іноземцям отримувати австралійські дипломи не виїжджаючи зі своєї Батьківщини або поєднувати навчальні процеси обох країн.

Визначено основні організаційні форми підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії, серед яких: лекційні та семінарські заняття, індивідуальні консультації, а також спеціальні форми підготовки до подальшої професійної діяльності – тьюторські заняття, кейс-методи, інтернет-заняття, мозкова атака, інсценізації, симуляції, виробнича практика (екскурсії, робота на виробництві, на полях, в оранжереях тощо).

Слід наголосити, що оцінювання знань студентів відбувається у відсотках, включаючи великий спектр видів контролю. Широко використовуються інтерактивні, інформаційні, тренінгові технології навчання, модульного, інтегрованого, дистанційного навчання, форуми, що супроводжуються матеріальним та технічним забезпеченням на високому рівні. Такий підхід стимулює студентів до навчання і викликає зацікавленість до освіти.

Практична підготовка здійснюється через навчальну практику, виробничу практику, стажування, обмін досвідом, міжнародну практику.

Навчальні практики проводяться впродовж всього процесу реалізації програми підготовки бакалаврів сільського господарства у навчальних, навчально-виробничих та наукових лабораторіях, клініках, майстернях, на полях навчально-дослідних господарств, а також провідних підприємств, організацій та установ країни та зарубіжжя, що відповідають вимогам освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів. Завданням таких практик є ознайомлення студентів зі специфікою напряму та профілю підготовки, формування компетенцій згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційних характеристик, а в окремих випадках – оволодіння робітничою професією з числа масових спеціальностей відповідної галузі. В основному навчальна практика існує в межах певної дисципліни, а також може виступати окремим предметом навчального процесу.

Виробничі практики, стажування, обмін досвідом проводяться упродовж навчання бакалаврських програм. Завданням таких практик є розширення, поглиблення та закріплення знань які студенти (слухачі) отримують під час вивчення циклу спеціальних дисциплін та формування вмінь практичного застосування цих знань в умовах виробництва, набуття і вдосконалення професійної майстерності, а також збір фактичного матеріалу для виконання курсових проєктів (робіт) та випускних робіт ОКР «Бакалавр». Такі види практик проводяться в науково-дослідних лабораторіях, на провідних підприємствах розвинутих країн, на фермах, полях, в оранжереях, на науково-дослідних ділянках, на виробництві, відкритих ландшафтах різних кліматичних зон тощо.

Характерною особливістю практичної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії є те, що вона відбувається упродовж всього періоду навчання, починаючи з першого курсу і завершуючи четвертим курсом. Професійна практика триває 60 днів, плюс 5 днів екскурсій до сільськогосподарських організацій та вивчення зарубіжного досвіду. Студентів навчають, як використовувати здобуті знання на практиці для того, щоб ефективно керувати виробництвом та переробкою сільськогосподарських продуктів, збереженням природних ресурсів тощо.

У результаті проведеного дослідження ми з'ясували, що структурування змісту підготовки бакалаврів сільського господарства здійснюється на таких принципах: гуманізму, демократичності, неперервності, ступневості, наступності, елективного підходу до дисципліни, модульності, науковості, гнучкості й варіативності, наочності (використання новітніх інформаційних технологій), активності й самостійності, свідомого навчання (високий рівень мотивації), зв'язку навчання з практичною діяльністю (високий рівень практичної підготовки), зв'язку навчання з реаліями життя (відповідність змісту навчання потребам економіки сільського господарства).

Підготовка здійснюється на основі таких підходів: міждисциплінарного, діяльнісного, особистісно-орієнтованого, фундаменталізації навчання, професійної спрямованості змісту навчальних програм, орієнтації на підготовку науково-дослідної роботи, традиційної форми організації навчання, можливості послідовного та паралельного одержання декількох спеціальностей.

Професійне становлення фахівця відбувається за такими формами: обмін досвідом; навчальна практика; виробнича практика; стажування; міжнародна практика; інтегровані програми – пара професійний ступінь бакалавра; підвищення кваліфікації – професійний розвиток, післядипломна освіта; використання інформаційних технологій; впровадження навчального процесу у виробничі об'єднання (науково-дослідні відділи, поля, ферми, виноробні ферми, заводи тощо).

У третьому розділі «Порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців сільського господарства в університетах України та Австралії» розкрито особливості підготовки бакалаврів сільського господарства у вищих навчальних закладах України; розглянуто можливості

застосування прогресивних ідей австралійського досвіду в процесі підготовки фахівців аграрного профілю в Україні, проведено педагогічні дослідження.

Аналіз освітньої практики та науково-педагогічних джерел засвідчив, що серед сучасних досягнень вищої аграрної освіти в Україні варто назвати такі: введення в дію нового Переліку спеціальностей і спеціалізацій підготовки аграрних фахівців; структурованість та оптимізацію мережі аграрних навчальних закладів; визначеність змісту аграрної освіти на основі загальнодержавних освітніх стандартів та організацію науково-методичного забезпечення навчального процесу за новими освітньо-кваліфікаційними характеристиками та освітньо-професійними програмами; підвищення ефективності комплексних наукових досліджень з проблем аграрної освіти; вдосконалення системи управління, впровадження централізованих, регіональних і локальних автоматизованих комп'ютерних мереж управління підготовкою фахівців-аграріїв; розширення міжнародного співробітництва у сфері аграрної освіти; зміцнення матеріально-технічної бази аграрних навчальних закладів тощо.

У результаті порівняльно-педагогічного аналізу з'ясовано, що організація професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії характеризується низкою особливостей, відмінних від системи професійної підготовки фахівців аграрних спеціальностей в Україні: 1) рання спеціалізація та вибірковість. В університетах Австралії з першого та другого року навчання вводяться професійно орієнтовані та спеціальні дисципліни, з третього року – дисципліни за вибором, що дає можливість студентам значною мірою задовольнити індивідуальні інтереси в навчанні та проявити свої здібності; 2) можливість одночасного одержання двох спеціальностей, в більшості університетів надається можливість паралельного навчання і здобуття двох спеціальностей із записом в одному дипломі або одержання двох ступенів бакалавра різних спеціальностей; 3) значна перевага професійно орієнтованих навчальних дисциплін: відсутність гуманітарних дисциплін (для агрономічних спеціальностей). У навчальних планах університетів країни майже не зустрічаються такі дисципліни: філософія, культура, релігієзнавство, соціологія, охорона праці, безпека життєдіяльності, цивільна оборона, фізичне виховання, ораторське мистецтво тощо. Цикл соціально-економічних і технічних дисциплін чітко спрямований на обрану спеціальність: сільськогосподарська політика, економіка у сільськогосподарському секторі, навколишнє середовище сільської місцевості, клімат та навколишнє середовище, методи прикладної статистики та ін.; 4) наявність обов'язкових професійно орієнтованих дисциплін. У навчальних закладах Австралії прийняте обов'язкове вивчення деяких профілюючих дисциплін для всіх спеціальностей (аграрних). Як правило до них зараховують тваринництво, рослинництво, ґрунтознавство, сільськогосподарську економіку.

Аналіз професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії на рівні концептуальних підходів і практики свідчить про доцільність використання окремих її елементів з метою вдосконалення

професійної підготовки майбутніх фахівців сільського господарства у вітчизняних закладах аграрної освіти.

Одержані в процесі дослідження результати дали можливість обґрунтувати рекомендації щодо творчого використання прогресивних ідей австралійського досвіду для модернізації вітчизняної системи підготовки кваліфікованих кадрів сільськогосподарського профілю, з-поміж яких: введення нових дисциплін до сучасних програм навчання, що відповідають вимогам суспільства в міжнародному сенсі; вдосконалення дистанційної освіти з використанням онлайн технологій; удосконалення змісту навчальних програм; активізація обміну викладачами та студентами між провідними навчальними закладами аграрної освіти в Україні та за кордоном; розробка спеціальних програм освіти для дорослих і «поза віком» тощо.

На підставі детального аналізу системи професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії, а також здійснення порівняльного аналізу моделей професійної підготовки фахівців сільського господарства в Австралії і в Україні сформульовано такі **висновки**:

1. Аналіз психолого-педагогічних досліджень показав, що проблема професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в Австралії ще не була предметом спеціального вивчення в наукових дослідженнях. Вивчення наукових праць українських та зарубіжних учених здійснювалося за такими напрямками: теорія і методика професійної і вищої освіти; професійне становлення фахівців аграрного профілю у вищій школі зарубіжжя; проблеми професійної підготовки у вищих навчальних закладах; підготовка майбутніх фахівців сільського господарства; розвиток професійної освіти в Австралії; інтернаціоналізація вищої освіти; організація навчального процесу у вищих навчальних закладах Австралії; сільськогосподарський сектор у вищій освіті. У педагогічній науці згадуються окремі аспекти досліджуваної проблеми, проте вони лише сприяли більш ґрунтовному аналізу та узагальненню окремих положень дослідження.

2. Історико-педагогічний аналіз дав змогу визначити сім етапів становлення і розвитку вищої освіти Австралії: I етап (1890 – 1920 роки) – створення комісії з контролю праці і навчання, комітету консультацій з навчальних курсів, Міністерства професійної освіти; II етап (1920 – 1940 роки) – розширення університетського сектора на основі створення нових сільськогосподарських, педагогічних коледжів, технологічних інститутів; III етап (1940 – 1970 роки) – визначення основних цілей вищої освіти, створення Комітету з питань фінансування австралійських університетів; IV етап (1970 – 1980 роки) – реорганізація навчальних закладів та проведення певних реформ у фінансуванні вищої школи; V етап (1980 – 1990 роки) – продовження реформ у вищій школі, створення Національного управління із зайнятості, освіти й підготовки, збільшення кількості державних університетів; VI етап (1990 – 2000 роки) – створення Комітету якості вищої освіти, розробка механізму підтримки і розвитку дослідницької діяльності, введення нової системи оплати за навчання (диференціація тарифів для іноземних та місцевих студентів, нові програми виплат); VII етап (2000р. – донині) – створення Агенції з перевірки якості

надання освітніх послуг в австралійських університетах, удосконалення системи університетського управління, перезарахування кредитів між професійно-технічними закладами та університетами.

3. Ефективність підготовки бакалаврів сільського господарства забезпечується шляхом диференціації змісту на основі навчальних, професійних та пізнавальних можливостей, потреб фахівців та вимог ринку праці; гнучкості та різноманітності форм і методів навчання; раціонального поєднання теоретичної та практичної підготовки; постійного удосконалення форм організації навчальної діяльності та використання інтерактивних, інноваційних та інформаційних технологій на основі міждисциплінарного, діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів; інтеграції навчальних курсів (можливість послідовного та паралельного отримання двох спеціальностей). Важливою складовою цілісного процесу професійної підготовки бакалаврів сільського господарства є практична підготовка, яка характеризується варіативністю моделей проходження практики (на підприємствах, на полях, в оранжереях, екскурсії на виробництво, стажування тощо).

4. Порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки бакалаврів сільського господарства у вищих навчальних закладах Австралії та України дав змогу виявити спільні та відмінні ознаки. До спільних ознак можна віднести такі: застосування кредитно-модульної системи навчання; покращення якості вищої освіти шляхом співробітництва з європейськими країнами; впровадження інформаційних та комунікаційних технологій; реформування післядипломної освіти; введення дистанційної освіти, заочної форми навчання та екстернатури; використання загальноосвітніх і базових професійних дисциплін; використання загальноприйнятих форм організації навчального процесу; запровадження ступеневої системи освіти. До особливостей австралійської освіти можна віднести такі: рання спеціалізація та вибірковість; можливість одночасного одержання двох спеціальностей (парапрофесійні спеціальності); значна перевага професійно орієнтованих навчальних дисциплін; наявність обов'язкових професійно орієнтованих дисциплін; гнучка система прийому абітурієнтів до вищих навчальних закладів (особливе ставлення до сільської молоді); розширений доступ до одержання вищої освіти сільськогосподарського напрямку (залучення іноземних студентів); відповідність рівня кваліфікації випускників вимогам ринку праці і роботодавців; наявність у молодих спеціалістів практичних навичок з отриманої спеціальності; високий рівень фахової підготовки випускників (навчальні плани не переобтяжені дисциплінами); високий кваліфікаційний рівень викладацького складу; широке запровадження інноваційних, інтерактивних, інтегрованих та тренінгових технологій навчання; використання різноманітних форм виробничої практики.

5. Науково обґрунтовані результати дослідження дали можливість розробити і запропонувати рекомендації щодо використання прогресивних ідей австралійського досвіду професійної підготовки бакалаврів сільського господарства у вітчизняних аграрних вищих навчальних закладах:

удосконалити зміст навчальних програм професійної підготовки бакалаврів сільського господарства; ввести нові дисципліни до програм підготовки фахівців сільського господарства (біометрія, застосування інноваційних технологій і використання природних ресурсів, харчові технології, технології дикої природи); розширити можливості вибору студентами фахово орієнтованих дисциплін за вибором; звернути увагу на варіативність програм, можливість впровадження альтернативних програм навчання для підготовки майбутніх фахівців сільського господарства; посилити практичний компонент кожного курсу природничо-наукових і дисциплін професійної підготовки; переглянути вимоги до аграрної практики студентів; активніше впроваджувати та вдосконалювати дистанційні форми навчання з використанням сучасних інформаційних технологій; створити належні дидактичні й технічні умови для інтенсивного розвитку дистанційної освіти; розвивати міжнародне співробітництво в галузі аграрної освіти; активізувати обмін викладачами та студентами між провідними навчальними закладами аграрної освіти в Україні та за кордоном; зміцнити науково-педагогічний потенціал вітчизняних закладів аграрної освіти; розробити спеціальні програми аграрної освіти для дорослих та «поза віком»; орієнтувати нову парадигму аграрної освіти на неперервність освітньої діяльності у контексті міжнародно визнаної концепції «освіти впродовж життя»; активізувати процеси комп'ютеризації бібліотек аграрних вищих навчальних закладів, підвищити доступність для студентів Інтернет-мережі.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми професійної підготовки фахівців сільського господарства. Подальшого вивчення потребують такі питання: порівняльний аналіз професійної підготовки фахівців у галузі сільського господарства в університетах Австралії та західноєвропейських країн; дослідження психолого-педагогічних та організаційних засад професійної підготовки магістрів аграрного сектора в університетах Австралії; сучасні тенденції розвитку аграрної освіти Австралії та країнах Східноазіатського регіону тощо.

Основні положення дисертаційного дослідження відображені в таких одноосібних **публікаціях** автора:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Мовчан Л. В. Порівняльна характеристика освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти України та Австралії / Л. В. Мовчан // Вісник Черкаського університету. Сер. : Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Черкаси, 2010. – Вип. 181, Ч. III. – С. 48 – 52.
2. Мовчан Л. В. Вищі навчальні заклади професійної підготовки фахівців в Україні та Австралії / Л. В. Мовчан // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць [ред. І. А. Зязюн (гол.) та ін.]. – Київ – Вінниця, 2010. – Вип. 25. – С. 440 – 444.

3. Мовчан Л. В. Інтеграція Австралії у міжнародний освітній простір / Л. В. Мовчан // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Київ – Вінниця, 2011. – Вип. 28. – С. 30 – 33.
4. Мовчан Л. В. Професійна підготовка бакалаврів сільського господарства в Університетах Австралії : науково-методичні рекомендації / Л. В. Мовчан. – Умань, 2011. – 40 с.
5. Мовчан Л. В. Інноваційні реформи в освіті / Л. В. Мовчан // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наук. пр. : – Київ – Вінниця, 2008. – Вип. 20. – С. 67 – 70.
6. Мовчан Л. В. Модульно-рейтингова система контролю навчальних досягнень студентів у ВНЗ / Л. В. Мовчан // Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. – Вінниця, 2008. – Випуск 22. – С. 68 – 71.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

7. Мовчан Л. В. Основні пріоритети та шляхи розвитку професійно-технічної освіти / Л. В. Мовчан // Вища школа: удосконалення якості підготовки фахівців : Міжнародна наук.-прак. конф., 16-17 квітня 2009р. : тези доповідей. – Черкаси, 2009. – С. 18 – 19.
8. Мовчан Л. В. Професійна освіта: європейські виміри / Л. В. Мовчан // Соціальний розвиток сільських регіонів : колективна монографія. – Умань, 2009. – С. 230 – 232.
9. Мовчан Л. В. Вища освіта в Австралії та варіанти освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра / Л. В. Мовчан // Вища школа України: національні пріоритети і європейські орієнтири : Міжнар. наук.-прак. конф., 29 – 30 квітня 2010р. : тези доповідей. – Черкаси, 2010. – С. 63 – 64.
10. Мовчан Л. В. Проблеми якості освіти в Україні / Л. В. Мовчан // Актуальні проблеми сучасної науки : VII Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція, 19 – 21 жовтня 2010р. : зб. тез доповідей. – Київ, 2010. – Ч. 2. – С. 51 – 52.
11. Мовчан Л. В. З досвіду застосування Болонської системи у вищій школі / Л. В. Мовчан // Всеукраїнська наукова конференція молодих учених, 20 – 21 лютого 2008 р. : тези доп. – Умань, 2008р. – Ч. I. – С. 237 – 238.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

12. Крисько Л. В. Модульно-розвивальне навчання – умова співтворчості викладача та студента / Л. В. Крисько // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Київ – Вінниця, 2005. – Вип. 7. – С. 358 – 361.
13. Крисько Л. В. Розвиток творчої активності майбутнього фахівця в умовах модульно-рейтингової системи навчання / Л. В. Крисько // Сучасні

- інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Київ – Вінниця, 2006. – Вип. 12. – С. 335 – 339.
14. Мовчан Л. В. Модульно-рейтингова система навчання як сучасна інноваційна тенденція розвитку вищої освіти / Л. В. Мовчан // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць. – Київ – Вінниця, 2007. – Вип. 15. – С. 351 – 354.
15. Мовчан Л. В. Інноваційний підхід до організації навчально-виховного процесу у вищій школі / Л. В. Мовчан // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. праць. – Кривий Ріг, 2007. – Вип. 19. – С. 105 – 109.
16. Мовчан Л. В. Різні погляди на кредитно-модульну систему як інноваційну технологію навчання у вищій школі / Л. В. Мовчан // Педагогіка вищої школи : методологія, теорія, технології : зб. наук. праць. – Київ, 2008. – Том. 2. – С. 138 – 143.
17. Мовчан Л. В. Модульно-рейтингова технологія як сучасна методика навчання системної організації навчально-виховного процесу у вищій школі / Л. В. Мовчан // Вісник Черкаського університету. Сер. : Педагогічні науки : зб. наук. праць. – Черкаси, 2008. – Вип. 125. – С. 18 – 21.

АНОТАЦІЇ

Мовчан Л.В. Професійна підготовка бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти й науки, молоді та спорту України. – Вінниця, 2012.

Дисертація присвячена проблемі професійної підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії. У дослідженні схарактеризовано сім етапів становлення та розвитку вищої освіти Австралії; розглянуто основні вимоги вступу до австралійських університетів; проаналізовано практичні аспекти підготовки фахівців сільського господарства Австралії; з'ясовано структуру, зміст, форми, методи та технології навчання; розглянуті питання керівництва та оцінювання підготовки майбутніх фахівців; розглянуто ступінь бакалавра сільського господарства в австралійській системі кваліфікацій; проаналізовано навчальні плани та програми підготовки бакалаврів сільського господарства в університетах Австралії; розкрито особливості підготовки бакалаврів сільського господарства у вищих навчальних закладах України; розглянуто можливості застосування позитивного австралійського досвіду в процесі підготовки фахівців аграрного профілю в Україні.

Ключові слова: професійна підготовка бакалаврів сільського господарства; університети Австралії; стандарти професійних кваліфікацій; австралійський досвід.

Мовчан Л.В. Профессиональная подготовка бакалавров сельского хозяйства в университетах Австралии. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Министерство науки и образования, молодёжи и спорта Украины. – Винница, 2012.

Диссертация посвящена проблеме профессиональной подготовки бакалавров сельского хозяйства в университетах Австралии. В исследовании раскрыто семь этапов становления и развития высшего образования в Австралии; рассмотрены основные требования поступления в австралийские университеты; проанализированы практические аспекты подготовки специалистов сельского хозяйства Австралии; раскрыты структура, содержание, формы, методы и технологии образования; рассмотрены вопросы руководства и оценивания подготовки будущих специалистов; рассмотрена степень бакалавра сельского хозяйства в австралийской системе квалификаций; проанализированы учебные планы и программы подготовки бакалавров сельского хозяйства в университетах Австралии; раскрыты особенности подготовки бакалавров сельского хозяйства в высших учебных заведениях Украины; рассмотрены возможности использования положительного австралийского опыта в процессе подготовки специалистов аграрного профиля в Украине.

Ключевые слова: профессиональная подготовка бакалавров сельского хозяйства; университеты Австралии; стандарты профессиональных квалификаций; австралийский опыт.

Movchan L.V. Professional Training of Bachelors of Agriculture at Universities of Australia. – Manuscript.

The dissertation for the scientific degree of a Candidate of Sciences in Pedagogics, Speciality 13.00.04 – Theory and methods of professional education. – Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskyi, The Ministry of Education, Science, Youth and Sports in Ukraine, Vinnytsia, 2012.

The dissertation focuses on the problem of professional training of Bachelors of Agriculture at Universities of Australia.

The investigation deals with historical-social conditions and genesis of establishing of professional training in Australia and the main features of training of Bachelors of agriculture in Ukraine. The author has grounded practical aspects of training agricultural specialists in Australia as well as forms, methods and models of its organization. The curricula and agricultural courses for receiving a Bachelor degree at Universities of Australia have also been analyzed.

The main admission requirements of Australian universities, the questions of management and evaluation of training of future specialists, the degree of Bachelor of Agriculture in Australian Qualification Framework and the possibility of using the positive Australian experience in professional training of agrarian experts in Ukraine are observed in the thesis.

The theoretical analysis made in the thesis gives the opportunity to find out the general tendency of higher professional education development in Australia, which takes one of the first places in the internationalization of higher education and takes the first place in the rate of transnational education. The strategy of internationalization of higher education in Australia today can be recognized as one of the most progressive ones. Australia takes the fifth place in the world in terms of the number of foreign students. Australian system of higher education is in modernization process which is stipulated by both the necessity of increasing the efficiency of its own management and modern challenges of education internationalization. Australian approach to ensuring the quality of higher education in the internationalization conditions and widening the horizons of opportunities of educational service receivers make a special interest. Higher education institutions of Australia research the labour market demands so that according to it they bring the curricula up-to-date, use modern innovative technologies in educational training process and open interdepartmental courses.

So, we can make conclusions that they pay great attention to professionally oriented subjects including practical training in the fields, greenhouses and excursions to manufacture in training of Bachelor of Agriculture. In comparison with Ukraine higher education institutions in Australia while making curricula for the course of Bachelor of Agriculture do not include humanities though they pay great attention to socioeconomic and fundamental sciences.

On the basis of the conducted research we propose such ways of using the best achievements of Australian experience as: to introduce new subjects to current curricula which meet the public demand in global means; to continue using and improving distance education with the use of on-line technologies; to use modern instruction methods for improving the quality of education – to improve the content of curricula (decreasing the amount of work to be done); to give more information about educational institutions of Ukraine in order to increase the number of foreign students; to establish and improve partnership relations with different international organizations which will promote the students and teachers mobility, so that it will improve their expertise, knowledge and skills; to form the special course for adults and "out of age" education; to activate computer process in libraries.

The investigated results make it possible to confirm that the system of professional training of Bachelor of Agriculture at Universities of Australia has many advantages and in general ensures favourable conditions for effective training of future agronomists.

Key words: professional training of Bachelor of Agriculture; Universities of Australia; professional qualification standards; Australian experience.

Підписано до друку 13.02.2012 р.
Формат 60x90/16. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Наклад 100 прим.
Замовлення № 314

Видавничо-поліграфічний центр «Візаві»
20300, м. Умань, вул. Тищика, 18/19
Свідоцтво: серія ДК №2521 від 08,06.2006 р.
тел.: (04744) 4-64-88, 4-67-77
e-mail: vizavi08@mail.ru